

ΝΙΚΟΣ ΠΑΡΓΙΝΟΣ

ΤΟ
ΝΗΣΙ
ΤΗΣ
ΣΩΤΗΡΙΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

**ΤΟ
ΝΗΣΙ
ΤΗΣ
ΣΩΤΗΡΙΑΣ**

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το Νησί της Σωτηρίας**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Νίκος Παργινός
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Νίκος Παργινός, 2022

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Stephen Mulcahey, Shelley Richmond/Trevillion Images

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2022

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4240-2

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4241-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΝΙΚΟΣ ΠΑΡΓΙΝΟΣ

ΤΟ

ΝΗΣΙ

ΤΗΣ

ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Όλες οι ημερομηνίες του βιβλίου ακολουθούν το Ιουλιανό (παλαιό)
Ημερολόγιο.

*Σ' αυτούς που ποτέ δεν επέστρεψαν.
Σ' εκείνους που τους περίμεναν να επιστρέψουν.
Σ' αυτούς που ακόμη τους θυμούνται επιστρέφοντας.*

*Εκεί μακριά, πέρα από τη θάλασσα,
εκεί είναι το χωριό μου, εκεί είναι η Σερβία.
Εκεί μακριά όπου ανθίζουν τα κίτρινα λεμόνια,
εκεί είναι ο μόνος ανοιχτός δρόμος για τον σερβικό στρατό.
Εκεί μακριά όπου ανθίζουν τα κίτρινα κρίνα,
εκεί πατέρας και γιος πέθαναν μαζί.
Εκεί όπου ταξιδεύει σιωπηλός ο Μοράβας,
εκεί άφησα το εικόνισμα και τον άγιο της οικογενείας μου.
Εκεί όπου ο Τίμοκ χαιρετά την πόλη Βέλικο,
εκεί έκαψαν την εκκλησία μου όπου στεφανώθηκα νέος.
Απ' την πατρίδα μου μακριά, ζω στην Κέρκυρα
και περήφανα φωνάζω: Ζήτω η Σερβία!**

* Το *Tamo Daleko* (*Εκεί Μακριά*) είναι σερβικό παραδοσιακό τραγούδι του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Γράφτηκε το 1916 από τον Τζόρτζε Μαρίνκοβιτς, έναν Σέρβο στρατιώτη στην Κέρκυρα, μετά τη βίαιη υποχώρηση του σερβικού στρατού μέσω της Αλβανίας στην Ελλάδα, ένα γεγονός που έμεινε γνωστό στη σερβική ιστορία ως «Αλβανικός Γολγοθάς». Το τραγούδι θεωρείται από πολλούς ως εθνικός ύμνος και τραγουδιόταν από κάθε Σέρβο στρατιώτη όταν πήγαινε να πολεμήσει για την πατρίδα του. Κατά τη διάρκεια της Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, το τραγούδι απαγορεύτηκε ως εθνικιστικό.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ευτυχισμένη γενιά

Ο πόλεμος δεν είναι περιπέτεια. Είναι αρωσία.

Είναι σαν τον τύφο.

Αντουάν ντε Σεντ-Εξιπερί

Ποτέ άλλοτε στην ιστορία της η Ευρώπη δεν είχε φθάσει σε τόσο υψηλό επίπεδο ευημερίας και πολιτισμού, όσο στις αρχές του εικοστού αιώνα. Οι περισσότερες χώρες, έχοντας ισχυρή οικονομία και κοινωνική ανάπτυξη, προχωρούσαν με ολόένα αυξανόμενους ρυθμούς σε διαδικασίες εκδημοκρατισμού. Παράλληλα, η επιστήμη είχε ανοίξει νέους ορίζοντες μέσω της χρήσης του ηλεκτρικού ρεύματος, του τηλεγράφου, του τηλεφώνου, αλλά και του κινηματογράφου. Στον τομέα των μεταφορών προστέθηκαν νέα μέσα, όπως το αυτοκίνητο και το αεροπλάνο, ενώ ο ρόλος του Τύπου συνέβαλε στην ανάπτυξη του πολιτισμού και της επικοινωνίας.

Τα πολιτικά ζητήματα της εποχής αντιμετωπίστηκαν μέσω διεθνών συμφωνιών. Κάπως έτσι, χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες, διαμοιράστηκε ειρηνικά ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις μια ολόκληρη ήπειρος, η Αφρική. Μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών δημιουργήθηκαν ισχυροί δεσμοί λόγω των οργανισμών και των διεθνών συμφωνιών που πραγματοποιήθηκαν. Η Ευρώπη ήταν σε θέση ν' ατενίζει το μέλλον της με ασφάλεια, όπως άλλωστε και οι νέοι της εποχής, η λεγόμενη *ευτυχισμένη γενιά*.

Ωστόσο, υπήρχαν πάντα αιτίες προστριβών ανάμεσα στα κράτη. Η Γερμανία δεν έδειχνε ικανοποιημένη απ' το αποικιακό μερίδιό της και η Γαλλία είχε ανέκαθεν βλέψεις προς τις περιοχές που είχαν προσαρτήσει οι Γερμανοί. Η Ρωσία εποφθαλμιούσε τον Βόσπορο και τα Δαρδανέλια, και η Ιταλία διεκδικούσε το Τρεντίνο και την Τεργέστη. Η Αυστρία επιθυμούσε να περιορίσει τη Σερβία, η Ρουμανία ζητούσε την Τρανσυλβανία και τη Βεσσαραβία απ' την Ουγγαρία και τη Ρωσία αντίστοιχα, ενώ η Βουλγαρία αισθανόταν ταπεινωμένη μετά την ήττα της στον Δεύτερο Βαλκανικό Πόλεμο. Καμιά χώρα, όμως, δεν προσανατολιζόταν προς έναν πόλεμο, εκτός ίσως απ' την πάνοπλη Γερμανία του Γουλιέλμου Β' και τη σύμμαχό της Αυστροουγγαρία (Κεντρικές Αυτοκρατορίες).

Παρά την επέκτασή της με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου, η Σερβία αναγκάστηκε να αποποιηθεί μεγάλο μέρος των πολεμικών της κεκτημένων. Η παρεμβάση της Αυστρίας την υποχρέωσε να παραιτηθεί απ' τις απαιτήσεις της στην Αδριατική και τα εδάφη αυτά δόθηκαν στο νεοσύστατο Βασίλειο της Αλβανίας. Η Σερβία έβλεπε έτσι να ματαιώνεται ένας απ' τους βασικούς της στόχους, η πρόσβαση στη θάλασσα. Κι όταν η σερβική κυβέρνηση αποφάσισε να ενώσει όλη τη χώρα με δίκτυο σιδηροδρόμων, η αυστριακή ζητούσε να έχει εκείνη τον κύριο λόγο, με στόχο να φθάσουν οι επιδιώξεις της ως τη Θεσσαλονίκη και το Αιγαίο, ανταγωνιζόμενη τη Ρωσία που σχεδίαζε να βγει κι εκείνη στο ίδιο πέλαγος. Κι όταν βρήκαν συμμάχους οι Σέρβοι στους Γάλλους, άρχισε ο αποκλεισμός των τελωνείων τους, ώστε να μην μπορούν να φθάνουν τα αγροτικά τους προϊόντα στην κεντρική Ευρώπη. Σαν να μην αρκούσαν όλα αυτά, η αυστριακή κυβέρνηση κήρυξε την προσάρτηση των σερβικών περιοχών της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης περνώντας τα όρια του δικαίου και της λογικής. Στην προσάρτηση αυτή είχε αντιδράσει έντονα η Σερ-

βία, καθώς οι νότιοι Σλάβοι αναζητούσαν την ενοποίησή τους με τη Σερβία, υπό τις ευλογίες της Ρωσίας. Φυσικό επακόλουθο, η διένεξη με την Αυστρία να οξυνθεί ακόμη περισσότερο και να ενισχυθεί ο σερβικός εθνικισμός, ο οποίος προέβαλλε πιεστικά το αίτημα της *Μεγάλης Σερβίας*. Ένας απ' τους βασικούς εκφραστές του ήταν η τρομοκρατική παραστρατιωτική οργάνωση *Μαύρη Χείρα* (*Crna Ruka*), η οποία αποτελούσε συνέχεια της οργάνωσης *Εθνική Άμυνα* (*Narodna Odbrana*), που είχε ιδρυθεί από υψηλά ιστάμενα μέλη του σερβικού πολιτικού και στρατιωτικού κατεστημένου με στόχο την ενίσχυση της αντιαυστριακής προπαγάνδας και τη δημιουργία προϋποθέσεων επικράτησης σ' έναν ενδεχόμενο πόλεμο. Η *Μαύρη Χείρα*, ωστόσο, ήταν πολύ πιο ριζοσπαστική και υποστήριζε τη χρήση τρομοκρατικών μεθόδων. Είχε αποπειραθεί ανεπιτυχώς να δολοφονήσει τον αυτοκράτορα της Αυστρίας Φραγκίσκο Ιωσήφ, το 1911, καθώς και τον διοικητή της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στρατηγό Πότσιορεκ, τον Ιανουάριο του 1914.

Όμως, ο μεγαλύτερος αντίπαλος της *Μεγάλης Σερβίας* ήταν ο ανιψιός του πανίσχυρου αυτοκράτορα Φραγκίσκου Ιωσήφ και διάδοχος της Αυστρίας, αρχιδούκας Φραγκίσκος Φερδινάνδος των Αψβούργων. Η ζωή του άλλαξε στις 30 Ιανουαρίου 1889, όταν ο πρώτος του ξάδελφος, Ροδόλφος, μοναχολγός του αυτοκράτορα και διάδοχος του στέμματος, αυτοκτόνησε χωρίς ν' αφήσει αρσενικούς απογόνους. Ο Ροδόλφος, μεγαλωμένος με φιλελεύθερες απόψεις απ' τη μητέρα του, τη θρυλική αυτοκράτειρα Ελισάβετ (γνωστή ως Σίσσυ), σε ηλικία τριάντα ετών και παντρεμένος με την πριγκίπισσα Στεφάνια του Βελγίου, ερωτεύτηκε τη δεκαεπτάχρονη βαρόνη Μαρία Βετσέρα, κόρη του Ούγγρου διπλωμάτη βαρόνου Αλμπίν Βετσέρα και της Ελληνίδας Έλενας Μπαλτατζή απ' την Κωνσταντινούπολη. Όταν ο αυτοκράτορας πατέρας του διέταξε

τη διακοπή της σχέσης τους, ο Ροδόλφος, σε πλήρη σύγχυση κι απόγνωση, σκότωσε την ερωμένη του και αυτοκτόνησε.

Ο Φραγκίσκος Φερδινάνδος είχε ίσως αμφισβητήσει, με τον δικό του τρόπο, τον πολυπόθητο αυστριακό θρόνο, καθώς, παρά τις σφοδρές αντιδράσεις του θείου του, αυτοκράτορα Φραγκίσκου Ιωσήφ, παντρεύτηκε το 1900 την τσεχικής καταγωγής κόμισσα Σοφία φον Χότεκ, παρότι εκείνη δεν ανήκε στην ελίτ των ευγενικών οικογενειών, αποκλείοντας αυτήν και τους απογόνους τους από κάθε δικαίωμα στον θρόνο. Τα σχέδιά του απειλούσαν άμεσα τις επιδιώξεις της *Μαύρης Χείρας*. Είχε δεσμευτεί να αναδιοργανώσει διοικητικά την αυτοκρατορία, διευρύνοντας τη δυαδική μοναρχία σε τριαδική, ώστε να γίνει βασιλιάς και των σλαβικών περιοχών της αυτοκρατορίας, ενώ διακηρυγμένος στόχος του ήταν η μετατροπή της σε ομοσπονδία δεκαέξι κρατών. Οι σλαβικοί πληθυσμοί θα αποκτούσαν έτσι δικαιώματα συμμετοχής στην κυβέρνηση ως ισότιμοι πολίτες του αυστριακού κράτους, γεγονός που θα αποδυνάμωνε την επιθυμία συμμετοχής τους σε μια πανσλαβική εξέγερση εναντίον της Αυστρίας.

Όταν ο Φραγκίσκος Φερδινάνδος και η σύζυγός του Σοφία, Δούκισσα του Χόενμπεργκ, επισκέφτηκαν το Σαράγεβο τον Ιούνιο του 1914, οργανώθηκε συνωμοσία για τη δολοφονία του. Το πρωί της Κυριακής, 15/28 Ιουνίου, αφού παρακολούθησαν τη Θεία Λειτουργία, πήγαν στο κέντρο της σημαιοστολισμένης πόλης, όπου τους περίμενε επίσημη υποδοχή. Με έξι αυτοκίνητα ξεκίνησαν οι υψηλοί προσκεκλημένοι και οι αξιωματούχοι την πορεία τους στην πόλη. Στο τρίτο όχημα, ένα σπορ ανοικτό αυτοκίνητο, επιβιβάστηκαν οι αρχιδούκες, ενώ απ' το κάστρο ακούστηκαν είκοσι τέσσερις χαιρετιστήριοι κανονιοβολισμοί. Οι συνωμότες πήραν τις θέσεις τους ανάμεσα στο πλήθος. Στην πορεία τους κατά μήκος του ποταμού, ο Νεντζέλκο Καμπρίνο-

βιτς εκτόξευσε μια χειροβομβίδα προς το αυτοκίνητό τους, αλλά αστόχησε. Τότε ανέλαβε ο δεύτερος εκτελεστής, Γκαμπρίλο Πρίντσιπ, ένας νεαρός Σέρβος φοιτητής και μέλος της εθνικιστικής οργάνωσης *Νέα Βοσνία*, παρακλάδι της *Μάυρης Χείρας*. Όταν το πριγκιπικό ζεύγος αποβιβάστηκε μπροστά στο Δημαρχείο, τους δολοφόνησε με δύο πιστολιές.

Μολονότι δεν ήταν φανερή η άμεση συμμετοχή της Σερβίας και της εξτρεμιστικής οργάνωσης *Μάυρη Χείρα*, η αυστρουγγρική κυβέρνηση, υπό την πίεση της λαϊκής αγανάκτησης και με τη βεβαιότητα της γερμανικής υποστήριξης, έστειλε στις 10/23 Ιουλίου ένα αυστηρότατο τελεσίγραφο στη Σερβία, το οποίο χαρακτηρίστηκε *το πιο σκληρό έγγραφο που απέστειλε ποτέ ένα κράτος προς ένα άλλο, και η παραδοχή του θα σήμαινε την κατάργηση της κρατικής υπόστασης της Σερβίας*. Αν εκείνοι οι δέκα εξαιρετικά επαχθείς όροι του γίνονταν αποδεκτοί, θα καθιστούσαν τη σλαβική χώρα υποτελή της Αυστρίας. Η σερβική κυβέρνηση αρνήθηκε. Απ' την πλευρά της, η κυβέρνηση του Γουλιέλμου Β' της Γερμανίας προσέφερε απόλυτη υποστήριξη στην Αυστρία κι η έκρηξη του πολέμου έγινε με αλυσιδωτές αντιδράσεις. Ένα έγκλημα έβαζε τέλος στα χρόνια της ευημερίας και της ανάπτυξης.

Η Αυστροουγγαρία έδωσε το πρώτο χτύπημα, στις 15/28 Ιουλίου, βομβαρδίζοντας το Βελιγράδι, κηρύσσοντας τον πόλεμο εναντίον της Σερβίας, αποκαλώντας τη *χώρα των δολοφόνων*. Έναν ακριβώς μήνα μετά τη δολοφονία του πριγκιπικού ζεύγους, οι δύο πυροβολισμοί μετατράπηκαν σε καταιγισμό πυρών και η σύγκρουση γρήγορα ενέπλεξε τις συνδεδόμενες με δεσμούς συμμαχίας μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις αλλά και τον αποικιακό κόσμο. Η Ρωσία προχώρησε σε επιστράτευση στις 17/30 Ιουλίου, η Γερμανία κήρυξε τον πόλεμο εναντίον της στις 19 Ιουλίου/1η Αυγούστου αλλά και εναντίον της Γαλλίας στις

21 Ιουλίου /3 Αυγούστου. Στη συνέχεια παραβίασε τα εδάφη του ουδέτερου Βελγίου, εμπλέκοντας τη σύμμαχό του, Αγγλία, που επιτέθηκε εναντίον της Γερμανίας την επομένη. Ακολούθησε η κήρυξη του πολέμου κατά της Αυστροουγγαρίας απ' τη Σερβία στις 24 Ιουλίου/6 Αυγούστου, το Μαυροβούνιο μια μέρα μετά, τη Γαλλία και την Αγγλία στις 28 Ιουλίου/10 Αυγούστου.

Οι πληθυσμοί της πιο καλλιεργημένης, προσοδευμένης, πολιτισμένης και ανεπτυγμένης ηπείρου βυθίστηκαν μέσα σε λίγες μόνο ημέρες σ' έναν τρομακτικό πόλεμο, που θα διαρκούσε πενήντα τρεις μήνες, επιστρατεύοντας εβδομήντα εκατομμύρια ανθρώπους, μια ολόκληρη *ευτυχισμένη γενιά*, συμπαρασύροντας όλες τις παγκόσμιες δυνάμεις, αλλά και μικρότερα κράτη απ' όλες τις ηπείρους. Ήταν ο μαζικότερος και πλέον αιματηρός πόλεμος που είχε γνωρίσει έως τότε η ανθρωπότητα, και μετά το τέλος του, τίποτε στην Ευρώπη δε θα ήταν πια το ίδιο...

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εκείνο το νησί

*Υπάρχει ένας υπέροχος μυστικός κανόνας στη φύση,
που ορίζει πως τα τρία πράγματα που ποθούμε περισσότερο
στη ζωή μας, ευτυχία, ελευθερία, πνευματική γαλήνη,
τ' αποκτούμε πάντα αφού πρώτα
τα προσφέρουμε εμείς σε κάποιον άλλο.
Πέιτον Κόνγουεϊ Μαρτς*

Κέρκυρα, 1976

Το μικρό καϊκι γλιστρούσε πάνω στα κύματα. Κάτω απ' τον ήλιο του Ιονίου και το έντονο λευκό φως του, τα χρώματα φάνταζαν να εξαγνίζονται μαγικά. Μικρά γλαροπούλια συνόδευαν το συνηθισμένο ταξίδι του πλεούμενου απ' το νησί της Κέρκυρας στο απέναντι νησάκι του Βίδο. Πάνω στο κατάρωμά του μπορούσες να αισθανθείς το ευεργετικό άγγιγμα ενός ελαφριού ανέμου, σαν να σε ταξιδεύει στον χώρο και τον χρόνο. Αρκετός κόσμος, τουρίστες και επισκέπτες περίμεναν καρτερικά καθισμένοι στο πλοiάριο, κοιτάζοντας με αδημονία προς το νησάκι, χαμογελώντας και σχολιάζοντας διάφορα. Έδειχναν έτοιμοι να χαρούν από κοντά τη φυσική ομορφιά του μικρού παραδεισένιου νησιού, να περπατήσουν τα μονοπάτια του, να γευτούν τη θάλασσα και τις απόμερες παραλίες του, να περιηγηθούν στα διάσπαρτα κτίρια και τα μνημεία που ανέδιδαν μια ευωδιά

αλλοτινής εποχής. Ο καπετάνιος του σκάφους, ένας μεσήλικος ξερακιανός ναυτικός που είχε φάει με το κουτάλι ετούτες τις θάλασσες, με το συνηθισμένο του χαμόγελο στα χείλη προσπαθούσε να μεταδώσει όσο το δυνατόν περισσότερα, απαντώντας στις συχνές ερωτήσεις των ανθρώπων που μετέφερε. Χίλιοι πωμένα λόγια μιας ολόκληρης ζωής που με τον καιρό είχαν γίνει κομμάτι της καθημερινότητάς του, μέρος του εαυτού του, απαντήσεις που έβγαιναν αβίαστα απ' τα χείλη του χωρίς προσπάθεια, μηχανικά. Στο πρόσωπό του μπορούσες να διακρίνεις μ' ευκολία όλα όσα διατηρούσαν διαχρονικά οι κάτοικοι ετούτου του ευλογημένου τόπου. Μέσα από την ταπεινότητά τους, εξέπεμπαν μια απίστευτη ευγένεια που σε κέρδιζε μονομιάς, λες και ο χρόνος είχε εμφυσήσει εμφατικά μέσα τους τη φιλοξενία μ' εκείνο το ομηρικό καλωσόρισμα της Ναυσικάς στον Οδυσσέα, που είχε ωριμάσει ιδανικά με τον καιρό. Παράλληλα, μπορούσες να διακρίνεις στο βλέμμα του εκείνη την αδιάφορη περιέργεια που περιέβαλε τους ανθρώπους όλης της Μεσογείου. Καθώς οδηγούσε το καΐκι σκίζοντας τα κύματα, έχοντας πρωτίστως τον νου του στον ορίζοντα και στη θάλασσα, την ίδια εκείνη ώρα ακτινοσκοπούσε με δεξιτεχνία και τους επιβάτες του, σκιαγραφούσε το προφίλ τους, περιεργαζόταν τα χαρακτηριστικά τους, θεωρώντας τους «φόρο τιμής» στο νησάκι απέναντι που τον έθρεφε χρόνια τώρα. Γιατί το νησάκι του Βίδο το θεωρούσε δικό του. Οι επιβάτες ετούτου του μπάρκου έμοιαζαν μ' όσους συνήθιζε να πηγαioφέρνει κάθε φορά. Επισκέπτες που, άλλοι υποψιασμένοι, άλλοι ανυποψίαστοι, έσπευδαν να πατήσουν το πόδι τους στη μικρή όαση που τους παρουσίαζε. Όλοι, εκτός από έναν.

Ο γέρος είχε καθίσει στα δεξιά και κοιτούσε απ' την αρχή το νησί, χωρίς να δείχνει να τον νοιάζει κάτι άλλο. Κρατούσε ένα ιδιαίτερο σκαλισμένο μπαστούνι και είχε ανέβει στο καΐκι μόνος, χωρίς συντροφιά. Όχι, δεν ήταν Έλληνας, μα μιλούσε σπα-

στά ελληνικά. Τον κατάλαβε, όταν πλήρωσε το αντίτιμο του εισιτηρίου του. Το τυραννισμένο, ρυτιδιασμένο πρόσωπό του έβαλε σε σκέψεις τον καπετάνιο απ' το ξεκίνημα του ναύλου. Η ματιά του ξεπερνούσε τα τετριμμένα, ήταν σαν να κοιτά το νησί και να βλέπει παράλληλα τις σκιές του παρελθόντος να αργοσέρονται πάνω του. *Να το ξέρει. Να το έχει ζήσει.* Ναι, έμοιαζε με εκείνους που κουβαλούσαν πάνω τους σκόρπια απομεινάρια του, ποτισμένα μέσα στη σάρκα και στις μνήμες τους, στις ρυτίδες και στα χαμένα δάκρυά τους. Τον εξέταζε τώρα πιο εξονυχιστικά. Τα ρούχα του, το μπαστούνι του, τα ροζιασμένα δάχτυλά του. Το περίτεχνο δαχτυλίδι που φορούσε στο αριστερό του χέρι. Κάτι αδιόρατο του θύμιζε εκείνο το δαχτυλίδι. Έκανε μια προσπάθεια να τον παρατηρήσει καλύτερα, αλλά ένιωσε σαν να εισέβαλε χωρίς πρόσκληση σε μια σημαντική προσωπική στιγμή επιστροφής. Μούδιασε και παράτησε την προσπάθεια στη μέση.

Όταν έδωσε το καϊκι, ο καπετάνιος στοιχημάτισε για την κατεύθυνση που θα ακολουθούσε ο ξένος που περιεργαζόταν τόση ώρα. Κατέβηκε με κόπο στην προβλήτα, κι αφού προσπέρασε βασανιστικά τους επιβάτες που περίμεναν το πλεούμενο για να επιστρέψουν, τον είδε να κοντοστέκεται για λίγο, να κοιτά προς την Κέρκυρα τη θέα και να αγναντεύει αμέριμνα το πέλαγο. Ανάσανε βαθιά και ρούφηξε την αλμύρα της θάλασσας, τη μυρωδιά της φύσης. Κι αφού απόκαμε, αφού γέμισε τα πνευμόνια του με τα απαραίτητα, πήρε τον ανήφορο περπατώντας με κόπο, στρίβοντας προς τα ανατολικά. Καλά, λοιπόν, το είχε φανταστεί. Ο γέρος χάθηκε απ' τον ορίζοντα έπειτα από μερικά λεπτά. Ίσαμε να φορτώσει το καϊκι τους νέους επιβάτες του για να πάρει τη ρότα της επιστροφής, εκείνος είχε προχωρήσει με αργό βήμα στο μονοπάτι που είχε εξορκής επιλέξει. Είχε πάρει τον δρόμο του και διάβαινε προς το σερβικό μανσωλείο. Κάτω απ' τον ευεργετικό ίσκιο των ψηλόκορμων δέντρων, το σταθερό μα και κουρασμένο

βήμα του σήμαινε μια κοπιαστική επιστροφή σ' έναν τόπο μνήμης που φάνταζε σκοπός ζωής. Κι όπως κέντρισε το ενδιαφέρον του καπετάνιου, έτσι, με αργές κινήσεις, χάθηκε κι απ' το επίκεντρο της προσοχής του, καθώς νέες φιγούρες και σχόλια θα συνόδευαν το επόμενο ταξίδι του πλεούμενου προς την επιστροφή.

Κάπου, πέρα μακριά, λένε πως υπάρχει για τον καθένα μας κι ένα νησί που αποτελεί το ύστατο καταφύγιο της σωτηρίας. Μεγάλο, μικρό, κοντά ή μακριά, το νησί ετούτο δείχνει σαν να βρίσκεται παντού και πουθενά, κρυμμένο μέσα σε αχαρτογράφητα προσωπικά μονοπάτια. Καταπράσινο, ευλογημένο, με το κύμα να το χαϊδεύει και τη θάλασσα να το ταξιδεύει, αποτελεί μια ιδιωτική όαση ευδαιμονίας και πλήρωσης, γεμίζει τα σωθικά σου με καθαρίο αέρα, με την αλμύρα της ζωής, και σε μεταφέρει στον παράδεισο που υπάρχει κάπου εδώ, σε τούτο τον κόσμο. Ένα νησί για να σωθείς, για να γνωρίσεις τον χαμένο σου εαυτό, να ταξιδέψεις μέσα σου, ν' ανακαλύψεις όσα έχασες περιπλανώμενος για να το βρεις, για να νιώσεις θεός καθώς ζεις στην επικράτειά του με αμβροσία και νέκταρ. Για ν' αφήσεις όσα σε βασάνισαν, όσα σε ταλαιπώρησαν, ν' αφήσεις πίσω σου τα πάντα. Αγώνες, βάσανα, την κόλαση των μαχών σου, να ξαποστάσεις στα μονοπάτια της γαλήνης και της ευημερίας, να χαμογελάσεις πέρα και πάνω απ' τις στερήσεις και τον πόνο, τα δάκρυα, τη μοναξιά και την εξορία. Μα για να το βρεις, για να το ζωγραφίσεις με τα πιο αγνά χρώματα της παλέτας σου, για να το εκφράσεις με τα μύχια λόγια της καρδιάς σου, πρέπει πρώτα να νιώσεις στο πετσί σου την όποια απουσία του. Να συνειδητοποιήσεις πως κάπου εκεί, πέρα και μακριά, υπάρχει ετούτος ο επίγειος παράδεισος, εκεί όπου δε βρίσκεσαι. Να ζη-

σεις τον *Γολγοθά* και την κόλαση, τη δοκιμασία και τη στέρηση. Να αγωνιστείς με νύχια και με δόντια για να το ανακαλύψεις, να παλέψεις με τα θεριά εντός και εκτός. Μόνο τότε θα είσαι έτοιμος να διαβείς το μονοπάτι που σε οδηγεί σ' αυτό. Κι όταν με το καλό το βρεις, αν επιζήσεις στο μετερίζι του άνισου αγώνα σου, τότε μόνο θα το πιστέψεις, πως υπήρχε εξαρχής και σε περίμενε σε μια γωνιά του κόσμου για να το χαρείς, έστω και για λίγο, έστω και για μια πολύτιμη στιγμή. Και θα είσαι ευτυχισμένος, μόνο και μόνο που το ανακάλυψες: λίγο πριν ξεκουράσεις το ταλαιπωρημένο σου κορμί, πριν σφάλισεις για πάντα τα μάτια κι απενίσεις τον κόσμο μέσα απ' τα χρώματα και τις ευωδιές του. Έστω και για λίγο, έστω και για μια στιγμή.

Ο γέρος ξαπόστασε σε μια άκρη κάτω απ' τη σκιά ενός περήφανου αιωνόβιου δέντρου. Κάθισε σ' ένα πέτρινο πεζούλι, έβγαλε το ιδρωμένο καπέλο του και το απόθεσε μ' ευλάβεια στο πλάι του. Ακούμπησε το σκαλιστό μπαστούνι παραδίπλα και σκούπισε με το λευκό του μαντίλι τον ιδρώτα που έτρεχε απ' το βασανισμένο του πρόσωπο. Η επίσκεψή του στο μανσωλείο είχε μόλις ολοκληρωθεί. Μαζί με άλλους επισκέπτες απέτισε τον φόρο τιμής που του αναλογούσε κι απομακρύνθηκε σιωπηλός, ψάχνοντας να βρει το κατάλληλο σημείο για να ξαποστάσει. Ήθελε να βλέπει το πέλαγο. Τη θάλασσα. Αυτήν που εξέθρεψε τις ελπίδες και τα όνειρά του. Η ώρα είχε περάσει χωρίς να το συνειδητοποιήσει, μα δεν τον ένοιαζε. Ο ήλιος έγερνε πλέον με μεγαλοπρέπεια χρωματίζοντας τον ορίζοντα με τα σημάδια της βασιλείας του. Τώρα, ετούτη την πολύχρωμη ώρα, ένιωθε έτοιμος όσο ποτέ άλλοτε. Αγνάντεψε απέναντι, μακριά, το ανοιχτό πέλαγο, χόρτασε μ' εκείνη την ίδια θέα που είχε φυλάξει καλά στα κατάβα-

θα της μνήμης του. Έκλεισε τα μάτια και βάλθηκε να γευτεί τις ευωδιές του παρελθόντος που του γέμισαν πληθωρικά τα σωθικά. Είχε έρθει εκείνη η ώρα που τόσο καιρό περίμενε καρτερικά. Άνοιξε το πανωφόρι του κι έβγαλε από μέσα μια παλιά ξεθωριασμένη φωτογραφία. Τα μάτια του γεμάτα συγκίνηση στράφηκαν προς το μέρος της και οι άκρες των δαχτύλων του χάιδεψαν για λίγο τις φηγούρες της. Όχι, δάκρυα δεν έτρεξαν εκείνη την ύστατη ώρα, είχαν στερέψει μάλλον τα μάτια του από δάυτα. Το αεράκι συνέχισε να του δροσίζει ευεργετικά το πρόσωπο. Κι ήταν εκείνες οι φωνές που άκουγε τώρα, να επιστρέφουν, να τον καλωσορίζουν, να τον ευχαριστούν για την επίσκεψή του. Τις άκουγε καθαρά, γνώριμες φωνές, οικείες, που είχε πρόσκαιρα ξεχάσει, είχε παρατήσει στα κατάβαθα του υποσυνειδήτου του. Τραγουδούσαν εκείνα τα περήφανα τραγούδια που στιγματίσαν τον *Γολγοθά* τους. Τις μακρόσυρτες πορείες τους, την έξοδό τους, τη σωτηρία τους. Τώρα απόκαμαν οι μελωδίες κι ήρθαν στο προσκήνιο σκόρπιες λέξεις, ξεχασμένοι διάλογοι, πειράγματα, ονόματα, παραγγέλματα, παραινήσεις, συμβουλές, φιλοφρονήσεις, μα και πόνος, βογκητά, στέρηση, βάσανα, θάνατος, μέσα από κραυγές και ουρλιαχτά. Τώρα, εκείνες οι βουές επέστρεφαν δριμύτερες, γίνονταν ένα με το θρόισμα των φύλλων, ο αγέρας τις μετέφερε γύρω του, μέσα του. Κοίταξε και πάλι την παλιά ξεθωριασμένη φωτογραφία που κρατούσε στα ροζιασμένα χέρια του. Τη γύρισε απ' την πίσω πλευρά και διάβασε τα λιγοστά λόγια που τη συνόδευαν. Τα γράμματα που τη συμπλήρωναν, εκείνη τη φράση που φάνταζε σαν να στοίχειωσε όλη του τη ζωή στο υποσυνείδητό του. Ναι, τώρα πλέον το ήξερε. Είχε ήδη φθάσει στο ιδιαίτερο εκείνο μέρος που έψαχνε όλη του τη ζωή, στο ιδιαίτερο εκείνο νησί του, και πλέον το γνώριζε καλά πως δε θα επέστρεφε ποτέ, όσο κι αν τον περίμενε εκείνος ο αδιάκριτος καπετάνιος και το καΐκι. Ίσως, γιατί είχε ήδη επιστρέψει.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Γολγοθάς

1

Κατάληψη

*Η συνήθεια είναι η δεύτερη φύση
που καταστρέφει την πρώτη.
Μπλεξ Πασκάλ*

Κέρκυρα, 1916

Κατεβαίνοντας με χάρη το μονοπάτι απ' το βουνό προς τον κάμπο, η Σωτηρία έπιασε για ακόμη μια φορά τον εαυτό της να σαστίζει μπροστά στην ανυπέρβλητη ομορφιά του τόπου όπου είχε την τύχη να γεννηθεί. *Η φύση φάνηκε πολύ γενναιόδωρη σε τούτο το ευλογημένο νησί*, σκέφτηκε χαμογελώντας. Άφησε πίσω της το χωριό της και το απόκρημνο βουνό που άπλωνε τον ίσκιο του πάνω στα σπίτια του και βάλθηκε κι ετούτο το πρωινό να κατηφορίζει με εύθυμη διάθεση προς τον εύφορο κάμπο. Κρατούσε στο χέρι της ένα κοφίνι κι έδειχνε στολισμένη με μια προσωπική μεγαλοπρέπεια, που μάταια θα μπορούσες να την περιγράψεις με λέξεις. Το νεανικό κι ευλύγιστο κορμί της λικνιζόταν περίτεχνα στο δύσβατο κι απότομο μονοπάτι. Κάθε κίνησή της αποδείκνυε πως το καλοφτιαγμένο κι ευκίνητο σώμα της ήταν όσο έπρεπε σκεπασμένο παρά ντυμένο, μ' ένα ένδυμα κοντό που την έκανε να μοιάζει με χορεύτρια. Ένας κουμπωμένος κορσές και μια φούστα, μια ποδιά και μερικά απλοϊκά στολίδια αποτελούσαν τα κομμάτια μιας

αμφίσεως που αναδείκνυαν και με το παραπάνω όσα η φύση είχε φροντίσει να της χαρίσει πλουσιοπάροχα. Πάνω απ' τους γοφούς της, ως άλλη Αμαζόνα, φορούσε μια ζώνη, *το γάντι της θεάς Αθηνάς*, ενώ μια άσπρη μαντίλα έκρυβε περίτεχνα τα πυκνά, ξανθά της μαλλιά που συνήθιζε να τα ανασηκώνει ολόγυρα και να τα δένει μ' έναν περίτεχνο κότσο, δίνοντας μια νότα αξιοθαύμαστης σεμνότητας στη χάρη της. Την ίδια ώρα, η μαντίλα της έπεφτε μαεστρικά, σκεπάζοντας τον λευκό και λεπτό λαιμό της, διπλώνοντας όσο έπρεπε στην κίνηση του ζωηρού της βαδίσματός κι ανεμίζοντας στο πέρασμά της. Κάτω απ' τα φρύδια της τ' ακτινοβόλα γαλάζια μάτια της περιέβαλαν μια μαύρη φλογερή κόρη. Το πρόσωπό της ανήσυχο και μυστηριώδες τα παισίωνε, αναδεικνύοντάς τα ως δυο νεανικές αχτίδες φωτός. Το λευκό χρώμα της επιδερμίδας της ταίριαζε απόλυτα με το φωτεινό της μέτωπο και τα ζωηρόχρωμα μάγουλά της που μαρτυρούσαν σταθερή υγεία.

Περπατούσε τώρα κάτω απ' το Κοράκιο, τον απόκρημνο εκείνο λόφο που άπλωνε αδηφάγα τη σκιά του πάνω απ' το χωριό της και τον εύφορο κάμπο του. Η λαμπρότητα ετούτου του τόπου έμαθε από γενιά σε γενιά πως διαγράφεται μέσα απ' την ωραιότητα των βουνών του. Αν και κακοτράχαλα, μερικά δείχνουν και πάλι υπέροχα, άλλα έρημα και άγονα, άλλα πλούσια και μεγαλοπρεπή, μα όλα τους να εκπέμπουν μια μυστική γοητεία που αποπλανά τις αγνές απλοϊκές ψυχές. Κι η Σωτηρία είχε μάθει, χρόνια τώρα, να θαυμάζει και να χαίρεται με όλη της την ψυχή την ωραιότητα της φύσης, τον πλούτο της σε ομορφιά και χάρες. Ό,τι χρειαζόταν εκείνη κι ο κόσμος της παρουσιαζόταν πλουσιοπάροχα στα πόδια της, όλα βρίσκονταν εδώ, μπροστά της, κι ένιωθε ευτυχισμένη, καθώς μπορούσε να αισθανθεί όλα ετούτα. Ναι, πίστευε σε μια ζωή ξέγνοιαστη, εργένικη, χαρούμενη κι ευτυχισμένη, κι όχι καλλιεργημένη με δανεικά, τε-

μπέλικη, μια ζωή που γεννά ψεύτικες και ταπεινωτικές ανάγκες.

Περπατούσε τώρα πάνω στη μέντα, στο μελισσόχορτο, στη φτέρη, στο χαμομήλι, πάνω σε αρωματικά φυτά, που ολοένα και πλήθαιναν και που αναμειγνύονταν με πολλά από εκείνα τα όμορφα λουλούδια που καλλιεργούν με πολλά έξοδα στις πρωτεύουσες όλου του κόσμου. Εδώ, στον προσωπικό παράδεισό της έβρισκες πανέμορφα λουλούδια διαφόρων χρωμάτων, κάποια έμοιαζαν με μαργαρίτες, εφήμερα και δειλά, με λεπτές αποχρώσεις, αλλά και βελούδινα χειμωνιάτικα κρίνα που σκόρπιζαν ζωή στους αγρούς και χαρά στη ψυχή της. Κι ο ήλιος, τι γλυκιά λάμψη τούς έδινε, κι ο τόπος γέμιζε ευδιαστές αναθυμιάσεις. Έμοιαζε με θεία ευλογία ετούτη η πρωινή περιήγηση. Λίγο πιο κάτω, συνάντησε τη γη πλημμυρισμένη από τριφύλλι. Δάφνες, μυρτιές, φραουλιές, κλήματα, σπάρτα και κουφοξυλιές περιπλέκονταν με ροδιές κι αγραπιδιές, και σκίαζαν ευχάριστα το μονοπάτι της. *Τι χρειάζομαι, αλήθεια, περισσότερο απ' αυτό;* ρώτησε τον εαυτό της. *Τίποτις*, απάντησε χωρίς πολλή σκέψη.

Όχι, δεν είχε παράπονο απ' τη φύση του όμορφου τόπου της. Η αλήθεια είναι πως μόνο μέσα στη φύση και στον κάμπο έβρισκε την πολυπόθητη γαλήνη, την ευτυχία. Η ζωή φάνταζε σκληρή στο πέρασμά της απ' τα γεννοφάσκια της. Είχε πατήσει τα δεκαοκτώ, ένιωθε όμως ήδη πλήρης. Δεν είχε κλείσει μήνας που 'κανε με κρύα καρδιά το χατίρι των δικών της και μοσχοπουλήθηκε για να κρατήσει ζωντανή την οικογενειακή εύθραυστη ισορροπία. Η φτώχεια και η ανέχεια την είχαν επιτάξει σε μια άσχημη γαμήλια εξορία. Ο γάμος που της τάξανε έδειχνε κάλπικος. Αλλιώς περίμενε εκείνη το βασιλόπουλο που θα την έκανε να μουδιάσει στις αγκάλες του, μα ο ξερακιανός μεσήλικας που της προξενέψανε για να σωθεί το σπιτικό απ' τα χρέη δεν είχε καμιά σχέση με τα όνειρά της.

Γεννήθηκε του Παντοκράτορου, την ημέρα του Σωτήρος, που

γιόρταζε στο όρος το ομώνυμο μοναστήρι. Πριν από δεκαοκτώ χρόνια ήταν που έπιασαν τη μάνα της οι πόνοι της γέννας. Δύσκολη γέννα. Ήτανε πρόωρη και την τάξανε άρον άρον, της δώσανε το όνομα του Σωτήρος. Έτσι κι αυτή, σαν άλλος σωτήρας τούς έσωσε με τον γάμο της απ' τον γκρεμό της ολοκληρωτικής καταστροφής, συνθηκολογώντας με τα όνειρα και τις ελπίδες της για μια καλύτερη ζωή. Τα περασμένα Χριστούγεννα, μόλις δεκαπέντε μέρες πριν, παντρεύτηκε τον Ανέστη Πιτσούνη, έναν απ' τους πιο πλούσιους άρχοντες του χωριού της. Ο πατέρας ξεπλήρωσε μονομιás εκείνο το δυσβάσταχτο χρέος του κι η νέα χρονιά τούς έθεσε σε μια νέα αφετηρία. Εκείνη δέθηκε στωικά με τα δεσμά ενός γάμου που ποτέ δεν πίστεψε πως θα την οδηγούσε στην ευτυχία. Μα όσο κι αν πονούσε για τα νιάτα της, τόσο χαιρόταν που ο πατέρας της και το βιος του σώζονταν. Κι εκείνος, ο Γιάννης Καλούδης, άρχιζε μια νέα ζωή ως πεθερός πλέον του αφέντη της, με σέβας και καθαρό πρόσωπο. Μα το 'βλεπε στα μάτια του κάθε φορά που της μιλούσε, στον τρόπο που δίσταζε να την κοιτάξει, στο τρέμουλο της φωνής του πως οι τύψεις, για τον άχαρο γάμο που της φόρτωσαν, τον κατέπνιγαν, τον βασάνιζαν, τον τυραννούσαν, παρότι είχε σωθεί απ' τη θηλιά του χρέους. Μπορούσε να καταλάβει τη δύσκολη θέση του, το βάρος όλων εκείνων που τον είχαν κάνει να θυσιάσει, ως άλλη Ιφιγένεια, την κόρη του, για να σώσει μια οικογένεια απ' τον εξευτελισμό και την καταστροφή.

Η μάνα της, απ' την άλλη, ήτανε πιο σκληρή. «Θα συνηθίσεις», της έλεγε. «Κι ελόγου μου δεν τον αγαπούσα τον πατέρα σου, με προξενιό τον επήρα. Με το ζόρι μού τον edώκανε. Η αγάπη ήρθε στο κατόπι. Αγάλι αγάλι. Μισή είσαι ακόμη. Θα δεις, θα συνηθίσεις...» συνέχιζε, κοιτώντας την πάντα με μια αξιοπερίεργη απλότητα, σαν να τη συμβούλευε πώς να περάσει τη βελόνα απ' το ύφασμα για να κεντήσει περίτεχνα. Θα συνηθί-

σω, επανέλαβε κι εκείνη ασυναίσθητα από μέσα της. Κι έκανε την καρδιά της πέτρα, ντύθηκε το νυφικό της θυσίας της κι έγινε κυρά κι αφέντρα του νέου σπιτικού της. Μα η συνήθεια ακόμη δεν είχε έρθει, δεν το 'χε πάρει απόφαση να συνηθίσει στην ιδέα που της φόρεσαν, του νέου σπιτικού, του μεγάλου συζύγου, του άχαρου γάμου και των δεσμών του. *Θα συνηθίσεις*, ξανάπε από μέσα της.

«Καλύτερα να μη συνηθίσω. Αλίμονο στη συνήθεια!» της ξέφυγε αγκομαχώντας.

Μπορούσε να αγναντέψει τώρα ίσαμε πέρα τον όρμο του Γκοβίνο, εκεί όπου τα πλοία αγκυροβολούν με πλήρη ασφάλεια, σε μικρή απόσταση απ' τη στεριά. Οι Βενετοί είχανε χτίσει κάποτε εκεί αποθήκες και στρατώνες κι έναν μικρό ναύσταθμο, του οποίου τα ερείπια μπορούσε ακόμη να δει κάποιος. Πιο πέρα ο μικρός κόλπος του Ύψου, που πήρε τ' όνομά του απ' τα λατομεία του γύψου, που τα βρίσκει κανείς κατά μήκος της ακτής. Εδώ, οι Τούρκοι είχαν αποβιβαστεί διακόσια χρόνια πριν για να πολιορκήσουν την πόλη, κι ο Άγιος του νησιού, ο Άγιος Σπυρίδωνας, είχε κάνει το θάμα του και το είχε σώσει απ' τους αλλόθρησκους. Με τέτοιες ιστορίες είχε μεγαλώσει η Σωτηρία. Με ήρωες και βασιλόπουλα, αγώνες και ανδραγαθήματα. Μα τώρα, σαν να σίγησαν μονομιás όλα μέσα της, η βουή και ο αχός των μαχών του ηρωικού παρελθόντος, σίγησε ο αγώνας στις πολεμίστρες, το κάστρο της συνθηκολόγησε, ημέρεψε και το αγρίμι μέσα της σε μόλις δεκαπέντε μέρες. *Λες να συνηθισα;* ρώτησε πρόχειρα τον εαυτό της, μα απόδιωξε γρήγορα την κακιά ετούτη σκέψη. Ναι, ένιωθε πως δόθηκε σαν ένα ανεξόφλητο γραμματίο στην αγκαλιά ενός αδίστακτου τοκογλύφου, που δε θα γινόταν ποτέ ο δικός της ονειρεμένος πρίγκιπας, ακόμη κι αν περνούσε κοντά του μια ολόκληρη ζωή. Γιατί πάντα ετούτο το μεταξύ τους χρεόγραφο θα όριζε την όποια σχέ-

ση τους. Τύραννος, αυτό φάνταζε εκείνος στα μάτια της. Τον μισούσε. Την αηδίαζε. Μα δεν μπορούσε να κάνει κι αλλιώς.

Δεκαπέντε μέρες τώρα ασφυκτιούσε κοντά του. Κάθε μέρα χειρότερη κι απ' την προηγούμενη. Κάθε χτες καλύτερο απ' το επόμενο αύριο. Μήπως αυτό να ήταν τελικά το μυστικό που της έλεγε ανερευθρίαστα η μάνα της; Να συνηθίσει σ' αυτό, στο χειρότερο που της επιφύλασσε η μοίρα; Μήπως ετούτο πάλευαν όλοι να την πείσουν να συμβιβάσει μέσα της; Η πρώτη νύχτα πίστευε πως θα ήταν η χειρότερη, μα τελικά έκανε λάθος. Πέρασε ανόθευτη κι ήταν, αλίμονο, καλύτερη απ' όλες τις άλλες. Ο φρέσκος γαμπρός έδειχνε κουρασμένος και την άφησε στην ησυχία της. Να κλαίει σιωπηλά ξαπλωμένη και τα δάκρυά της να ποτίζουν το νυφικό της κρεβάτι. Το επόμενο βράδυ επέστρεψε δριμύτερος, διεκδίκησε περισσότερα, μα δεν του έκαμε ούτε και τότε τη χάρη να του χαρίσει τον κόρφο της. Τον αποπήρε, τον έδιωξε, πως τάχα δεν ήταν καλά, πως φοβόταν το άγγιγμά του. Κι εκείνος δε θέλησε να την πιέσει, τουλάχιστον όχι ακόμη. Εξαπέλυσε δυο βαριές κουβέντες και χάθηκε σιχτιρίζοντάς την. Κι ύστερα ήρθε η επόμενη νύχτα, όπου την έπιασε με τα δυνατά του μπράτσα και μπήκε με το ζόρι μέσα της σαν άλλος δαίμονας, σαν αστραπή. Τέλειωσε τη δουλειά του, την κατέλαβε οριστικά και σωριάστηκε πάνω της σαν απόκαμε. Και τα δάκρυα εκείνης της νύχτας περισσότερα, μούσκεψαν το μαξιλάρι και τα μαλλιά της, πότισαν μαζί με το αίμα το κρεβάτι της, κι ο σουβλερός πόνος εκεί χαμηλά ξεχάστηκε σαν να μην υπήρξε ποτέ. Κι ο κόσμος άλλαξε εκείνη τη νύχτα, έπαψε πλέον η αθωότητα να τον στολίζει. Ο μίσχος της κόπηκε σαν ώριμο άνθος που άπληστα κάποιος το γράπωσε χωρίς συστολή κι άρχισε να γεννιέται μια διαφορετική μορφή εντός της, η δούλα, η υποτακτική γυναίκα που όλα θα τα υπέμενε, που θα βασανιζόταν με σκυμμένο πάντα το κεφάλι, που θα ζούσε μια ζωή μα-

κριά απ' το φως, στη σκιά του συζύγου της. Κι όλα, μέχρι την επόμενη νύχτα, το επόμενο βράδυ.

Με τούτες τις δυσάρεστες σκέψεις πέρασε η ώρα. Η πρωινή της βόλτα είχε σκοπό ν' αδειάσει το μυαλό της απ' τις ερινύες που τη βασάνιζαν και συνάμα να γεμίσει το κοφίνι της με χόρτα και βότανα που συνήθιζε να μαζεύει. Αυτό ήταν το μεράκι της. Να περπατά και να βρίσκει κάθε λογής βοτάνια για να πειραματίζεται. Η φύση είχε προσθέσει σ' αυτά πολλά οξέα για να καταπολεμούν την ευκολία με την οποία η ζέστη προκαλεί αποσύνθεση στις διάφορες ουσίες. Ήξερε πως τις αρετές του μεγαλύτερου μέρους από δαύτα δεν τις γνώριζε ακόμη καλά καλά. Οι κοιλάδες και τα φυσικά λιβάδια ετούτου του ευλογημένου τόπου παρήγαν όλον τον χρόνο, ακόμη και το καταχειμώνα, ό,τι μπορούσε να τέρψει το μάτι και την όσφρηση, κι έκρυβαν μυστικά που έπρεπε να κοπιάσεις για να σ' τα εξομολογηθούν.

Γέμισε κιόλας το κοφίνι, κι η Σωτηρία σήκωσε και πάλι το κεφάλι για να επιστρέψει νωχελικά στο χωριό. Μα μόλις κοίταξε αμέριμνη προς τον κόλπο του Ύψου, στάθηκε σαν χαμένη με το θέαμα που αντίκρισε. *Πώς δεν το 'χα προσέξει νωρίτερα;* αναρωτήθηκε με απορία. Σήκωσε την παλάμη της αντήλιο για να προστατέψει το βλέμμα της απ' τις αχτίδες του πρωινού χειμωνιάτικου ήλιου. Ναι, δεν είχε λαθέψει.

Πόλεμος! σκέφτηκε μόλις συνειδητοποίησε τι ήταν αυτό που έβλεπε. *Πόλεμος.* Όχι, ο κόλπος που κάθε μέρα αντίκριζε δεν ήταν ίδιος με χθες. *Πλοία.* Ήταν γεμάτος με πολεμικά βαπόρια που κάπνιζαν κι είχαν μαυρίσει τον γαλανό ουρανό. Και ναύτες. Ναύτες πολλοί. Στρατιώτες στοιβαγμένοι πάνω σε βάρκες που έπλεαν προς τη χώρα. Ταράχτηκε. Άφησε όπως όπως το κοφίνι να πέσει απ' τα χέρια της κι άνοιξε διάπλατα τα εμβρόντητα μάτια της. Οι προηγούμενες σκέψεις της σαν να χάθη-

καν, σαν να μην υπήρξαν, άδειασε μονομιάς το μυαλό της για να επεξεργαστεί ετούτα τα νέα αδιάσειστα δεδομένα. Ο λαιμός της είχε στεγνώσει. Ξεροκατάπιε βασανιστικά. Και τότε, χωρίς να το πολυσκεφτεί, σαν να την κατέλαβε ολόκληρη ένας δαίμονας, έριξε πέτρα πίσω της και πήρε ανταριασμένη τον ανήφορο τρέχοντας αλαφιασμένη για το χωριό.

2

Το χρέος

*Ο άνθρωπος είναι ένα χρέος.
Μίκης Θεοδωράκης*

Πάνω σ' ένα μαγευτικό ύψωμα πέρα απ' το χωριό, μέσα σε μια κατάφυτη περιοχή από ελαιόδεντρα και πανύψηλα αιωνόβια δένδρα, κέδρους και κυπαρίσσια, έστεκε αγέρωχος, αψηφώντας τον χρόνο και τη μακραίωνη πάλη του με τον καιρό, ο Πύργος του Γαρούφα, τ' αρχοντικό της οικογένειας Πιτσούνη. Επρόκειτο για έναν μεσαιωνικό ιπποτικό πύργο, που μπορούσες να τον διακρίνεις με ευκολία από μακριά σ' ένα στρατηγικό σημείο της περιοχής. Το επιβλητικό κτίσμα έμοιαζε με μικρό απόρθητο οχυρό που διατράνωνε την κυριαρχία του κατόχου του και τον δεσποτισμό αλλοτινών εποχών. Χτισμένος σ' ένα χλοερό υψίπεδο από ψυχρόβιους θάμνους, σ' ένα σημείο απερίγραπτης ομορφιάς και θέας, ο πύργος φάνταζε απ' τη μια να υπερέχει εμφανικά του χώρου, κι απ' την άλλη να είναι καλά προστατευμένος, καθώς το καλοκαίρι γινόταν καταπράσινος απ' τα αναρριχώμενα φυτά, ενώ το φθινόπωρο έπαιρνε ένα έντονο πορφυρό χρώμα απ' τα φύλλα τους. Τον χειμώνα, οι ροδόχρωμες, μαβιές ανταύγειες των θάμνων που τον περιέβαλλαν έμοιαζαν με εκρήξεις βεγγαλικών που αναδείκνυναν την απερίγραπτη ομορφιά του, ενώ την άνοιξη οι πλαγιές τριγύρω του πλημμύριζαν από κίτρινους ευωδιαστούς ασπαλάθους και

ασημοπράσινες φασκομηλιές. Τριγύρω του, πυξάρι, τριαντάφυλλα κι ορτανσίες άφηναν άφωνους τους περαστικούς με την ομορφιά και τις μεθυστικές ευωδιές τους. Χτισμένος σε πέτρινες στέρες βάσεις περίπου δυόμισι μέτρων, ο διώροφος πύργος διέθετε πολεμίστρες στην πρόσοψη. Διατηρούσε πολλά μεγάλα διαμερίσματα με θολωτές πόρτες και χωρίσματα, ενώ στην είσοδό του δέσποζε μια περίτεχνη πέτρινη σκάλα που οδηγούσε στο ένα και μοναδικό μπαλκόνι του. Στον προαύλιο χώρο του, παραπλήσια βοηθητικά κτίρια συμπλήρωναν το σκηνικό της κυριαρχίας του στην περιοχή, ενώ ένα λιοτρίβι μ' ένα πελώριο λιθάρι αποτύπωνε με τον γλαφυρότερο τρόπο την ακμή και το μέγεθος της οικονομικής ευρωστίας των ιδιοκτητών του. Στο εσωτερικό του, οι πολυτελείς ψηλοτάβανες αίθουσές του, διακοσμημένες με επιβλητικά έπιπλα, σε μετέφεραν στον χρόνο, μερικούς αιώνες πριν, όταν τα κάστρα των ιπποτών δέσποζαν κι έσφυζαν από ζωή. Σε κάθε κάμαρη απλωνόταν μια βαριά ατμόσφαιρα μελαγχολίας, απ' τις σκαλισμένες οροφές τους, τα κοίλα ταβάνια, μέχρι τα περίτεχνα πατώματα, τα μεγάλα παράθυρα, τις κουρτίνες και τα χαλιά τους. Λεγόταν πως ο πύργος χτίστηκε πάνω στα ερείπια μιας εκκλησιάς, της Αγίας Φωτεινής, και θεμελιώθηκε αντάμα με μια μικρούλα ελιά, μεγάλη σαν κλωνάρι βασιλικού, πανάρχαιο σύμβολο ειρήνης και μακροβιότητας. Όλοι ευχήθηκαν τότε η ζωή στον πύργο να 'ναι ειρηνική και χιλιόχρονη σαν τις ελιές ετούτου του τόπου. Καθώς τα χρόνια περνούσαν κι έγιναν αιώνες, οι κλώνοι εκείνης της μικρούλας ελιάς άρχισαν να χαϊδεύουν στοργικά τη στέγη του πανύψηλου γέρικου πύργου, προστατεύοντάς τον, αποδεικνύοντας εκείνη τη στενή σχέση ανάμεσά τους που ποτίστηκε με τα ίδια όνειρα στα αγιασμένα χώματα των ερειπίων της εκκλησιάς.

Η Σωτηρία ανέβηκε βιαστικά τα σκαλιά λαχανιάζοντας. Συνήθιζε να τα μετρά από μέσα της κάθε φορά που τ' ανέβαινε

χωρίς βιασύνη, ένα προς ένα. Ένα παιχνίδι που τη μετέφερε στα χρόνια της παιδικής αθωότητας, μα τώρα, με το μυαλό θολωμένο, αναστατωμένη, βάλθηκε να τ' ανεβαίνει δυο δυο με μεγάλες δρασκελιές για να προλάβει να μεταφέρει όσα κρατούσε καλά κρυμμένα μέσα της. Να πει το μαντάτο που είδε πριν από λίγα λεπτά. Άνοιξε τη βαριά πόρτα και μπήκε φουρτουνιασμένη στη μεγάλη στενόμακρη αίθουσα, όπου δέσποζε το τεράστιο τζάκι που σιγόκαιγε. Είχε ήδη πλησιάσει στην άκρη της σάλας, εκεί όπου βρισκόταν η αναπαυτική πολυθρόνα όπου συνήθιζε να κάθεται ο άντρας της, όταν σταμάτησε απότομα στην όρθια θέα του μπροστά στο τζάκι.

«Πού ήσουν;» τη ρώτησε ατάραχος χωρίς να την κοιτά, έχοντας καρφωμένο το βλέμμα του στις φλόγες. Είχε καταλάβει πως εκείνη ήταν που μπήκε αναψοκοκκινισμένη στο αρχοντικό.

«Στον κάμπο...» απάντησε χωρίς να βγαίνει φωνή από μέσα της, λαχανιασμένη ακόμη απ' το τρέξιμο.

Εκείνος δε σάλεψε σπιθαμή, ακόμη και μετά την απόκρισή της, μόνο ξεροκατάπιε κι έσφιξε τα δάχτυλα στη γροθιά του.

«Στον κάμπο... απ' τα χαράματα... ντυμένη σαν δούλα...» σχολίασε, έχοντάς της γυρισμένη την πλάτη μ' απαξίωση.

«Με γύρευες;» ρώτησε μ' επιφύλαξη, μετανιώνοντας την ώρα και τη στιγμή που βιάστηκε να 'ρθει.

Δεν απάντησε εκείνος. Κοιτούσε τη φωτιά, κι οι φλόγες της θα καθρεφτιζόνταν μέσα στα υγρά μάτια του. Μπορεί να μην το έβλεπε, μα το ένιωθε, το άσχημο και στρογγυλό πρόσωπό του θα είχε σκληρύνει με κάθε της λέξη, με κάθε δευτερόλεπτο ένοχης σιωπής. Το ένα του πόδι πατούσε στο πεζούλι του τζακιού και το σώμα του ακουμπούσε βασανιστικά πάνω του μεταφέροντας σ' εκείνο όλο το βάρος του κορμιού του. Φορούσε τις μεγάλες πέτσινες γαλότσες του και στα χέρια του κρατούσε τ' αγαπημένο του καμουτσίκι.

«Σ' το 'χω πει χίλιες φορές. Δε θέλω να σουλατσάρεις έτσι στο χωριό! Είσαι γυναίκα μου, που να πάρει... Πότε θα το καταλάβεις;»

Έστεκε βουβή απέναντί του. Μόνο η ανάσα της να ψάχνει ν' αντιτάξει κάτι στα χιλιοειπωμένα λόγια του. Όχι, δεν ήθελε να του αντιμιλήσει. Κάθε φορά που το 'κανε της έβγαινε σε κακό, του 'δινε πάτημα κι αξία. Στάθηκε εκεί να χαζεύει τη σκιά που άφηνε ο όγκος του στο πάτωμα, μετέωρη ανάμεσα σε δυο ξένους κόσμους, τον δικό του και τον δικό της. Μα εκείνος το ένιωθε πως περιέμενε μια κάποια απόκριση από μέρους της. Την εύκαιρη νέα δικαιολογία της που θα τον έκανε να εκτραγεί, να ξεσπάσει. Τόλμησε, λοιπόν, να σπάσει τη σιωπή της.

«Επήγα να μάσω βότανα...» απάντησε κι ο νους της έτρεξε στο ξεχασμένο κοφίνι που παράτησε μέσα στη φούρια της στον κάμπο.

Ο άντρας άφησε επιτέλους πίσω του τη φωτιά κι ήρθε αργά και βασανιστικά προς το μέρος της, κουνώντας περιτέχνα στον αέρα το καμουτσίκι του. Είχε ύφος θυμωμένο, τα μάτια του πετούσαν σπίθες, λες και η φωτιά είχε πυρώσει το αίμα του τόση ώρα που την ανέμενε. Το άσχημο πρόσωπό του είχε ανάψει. Ναι, μπορούσε να διακρίνει τώρα το διαπεραστικό του βλέμμα να την κατακεραυνώνει. Αγέρωχος, τολμηρός, αποφασιστικός, οξύθυμος κι ορμητικός, αυτός ήταν ο ξένος άντρας που είχε παντρευτεί και τον είχε ολόρθο απέναντί της, σε απόσταση αναπνοής. Την έπιασε σφιχτά απ' το μπράτσο με τα στιβαρά του χέρια και οι μύες του προσώπου του συσπάστηκαν.

«Η γυναίκα του Ανέστη Πιτσούνη δεν είναι για να μαζώνει βότανα σαν μια κυράτσα τη σειράς... ανάθεμά σε!» φώναξε. «Επίστευα πως τόσο καιρό θα το 'χες χωνέψει, μα συ τον χαβά σου!» Έστεκε αμίλητη απέναντί του. Την πόνεσε το μπράτσο της, μα δεν έβγαλε άχνα. Της άφησε το χέρι κι επέστρεψε

αργά και πάλι προς το τζάκι. «Πάνε έξι μήνες που αρραβωνιάσαμε. Κοντοζυγώνει μήνας που σε στεφανώθηκα με χορούς και νταούλια. Μα με απογοητεύεις κάθε μέρα όλο και πιο πολύ. Παραμένεις ακόμη ένα νιάνιαρο, η χαϊδεμένη θυγατέρα του γεροξεκούτη μεθύστακα πατέρα σου. Έσωσα τη φαμίλια σου απ' την καταστροφή. Εξεπλήρωσα το χρέος σας, έσωσα το σπιτικό σας, τα κτήματά σας. Εβρήκα δουγιά στον αχάϊρευτο, εκείνο τον ακαμάτη, τον αδελφό σου. Για σένα το έκαμα. Δεν το χρωστούσα σε κανέναν, πίστεψέ με! Και δε θα με χάλαιγε να σας ιδώ ξυπόλυτους τσου πέντε δρόμους, να παρακαλάτε για ένα ξεροκόμματο, για μια μπουκιά ψωμί. Και να σου πω τη μαύρη αλήθεια; Τώρα που το καλοσκεφτομαι, θα το χαιρόμουν κιόλας...» πρόσθεσε και χασκογέλασε μέσα απ' τα κίτρινα δόντια του. Σταμάτησε γρήγορα όμως κι επέστρεψε. «Με τι θαρρείς πως έγιναν όλα ετούτα;» ξεφώνισε κι άνοιξε διάπλατα τα χέρια του δείχνοντάς της όσα διέθετε. «Πύργοι, υποστατικά, κτήματα, περιουσίες...» άρχισε να απαριθμεί με περηφάνια. «Χαζολογώντας τσι ερημιές; Ξοδεύοντας παράδες δεξιά κι αριστερά ή με αγώνα, κόπους και θυσίες;» κατέστησε σαφές. «Μα εσύ εκεί. Με τα κουρέλια σου να σουλατσάρεις για χόρτα και βότανα...» συνέχισε απογοητευμένος.

Ένας χτύπος τον έκοψε στη μέση του λόγου. Η πόρτα άνοιξε και τράβηξε την προσοχή του. Ήταν ο Τάτσης, ο πιστός επιστάτης του.

«Έτοιμη η φοράδα, αφέντη...» τον ενημέρωσε, ρίχνοντας μια αυστηρή ματιά, γεμάτη ικανοποίηση όπως συνήθως, στη Σωτηρία.

«Εντάξει, κατεβαίνω...» απάντησε και τον έδωξε μ' ένα απλό νεύμα του χεριού του. Επέστρεψε και πάλι κοντά της. «Βάλ' το καλά στο τσερβέλο σου...» ξεκίνησε και την έπιασε μαλακά αυτή τη φορά απ' το σαγόνι. Εκείνη παρέμεινε ακού-

νητη απέναντί του. «Θα μάθεις να φέρεσαι όπως πρέπει, όπως σου αρμόζει, όπως *μου* αξίζει! Έχεις χρέος να συμπεριφέρεσαι σαν γυναίκα μου! Δεν το 'χω σε τίποτις να σε στείλω απόκεια που 'ρθες, τ' ακούς; Τσου πέντε δρόμους, κι εσένα κι όλη σου τη φάρα!»

Χαμήλωσε εκείνη στωικά το βλέμμα. Όχι, είχε στερέψει πλέον από δάκρυα, μα κι έτσι να μην ήταν, δε φοβόταν πλέον μήπως φανεί η όποια αδυναμία ή δυστυχία της. Όχι, δεν την ένοιαζε να τη δει εκείνος να κλαίει ή να πονά. Είχε κρύψει για τα καλά το ευσυγκίνητο παιδί μέσα της. Είχε ξυπνήσει η γυναίκα που αγωνιζόταν, που υπόμενε, που καρτερούσε. Κι όχι, δεν ήταν οι φτηνές λέξεις του ξένου, ουσιαστικά, άντρα απέναντί της που την έφερναν σε τούτη τη δύσκολη θέση. Ούτε οι πρόχειρες απαντήσεις που έψαχνε για να τον αντικρούσει. Ήταν εκείνα τα ακριβά λόγια της μάνας της που βομβάρδιζαν το τάλαιπωρηνό μυαλό της. «*Θα τον αγαπήσεις με τον καιρό, θα τον εσυνήθεις*». Αυτά βούιζαν στο κεφάλι της κι όχι όσα της ξεστόμιζε εκείνος. *Η συνήθεια*, σκέφτηκε. Αυτή η άτιμη αρρώστια ήταν που την κατάτρεχε σαν κατάρα. Την είχε καταβάλει ο μετέωρος φόβος ετούτης της γάγγραινας, της συνήθειας. Κι ο δαίμονάς της άρχισε για τα καλά να την καταδιώκει. Να τον αποδεχθεί ετούτον τον άντρα που της έλαχε. Να τον αγαπήσει. Να γίνει σαν κι αυτόν. Όμοιά του. Ένα του. Αυτό ήταν, λοιπόν, το χρέος της; Το προσωπικό της χρέος των δεκαοκτώ της χρόνων; Να υποταχθεί, να χαραμιστεί, να συμβιβαστεί, να αλλοτριωθεί; Να αλλάξει; Το αγνό εκείνο κορίτσι να γίνει η άτεγκτη γυναίκα ενός ανίερου καταπιεστή, που ως άλλος κατακτητής εφορμούσε για να την κυριέψει ψυχή τε και σώματι; Και σαν αστραπή, έλαμψε στο μυαλό της η εικόνα του πρωινού που την τρώμαξε όσο εκείνη η *συνήθεια*, που είχε στοιχειώσει τον σύντομο έγγαμο βίο της. Ο φόβος, που ξύπνησε μέσα της ο μαύ-

ρος απειλητικός καπνός απ' τις τσιμινιέρες των αλλότριων καραβιών στο λιμάνι.

«Στον κόλπο... είδα μαζωμένα πολεμικά βαπόρια... έφτακε ο πόλεμος...» τραύλισε.

Σταμάτησε για λίγο εκείνος την προγραμματισμένη απομάκρυνσή του απ' το δωμάτιο, ίσως γιατί τον εξέπληξε με την επισημάνσή της. Γύρισε προς το μέρος της, ήρεμος τούτη τη φορά.

«Καλά είδες, Φραντσέζοι είναι... τσου είδα κι εγώ. Κοπιάσανε μουςαφίρηδες στο νησί. Ναι, ο πόλεμος αρίβαρε και στα μέρη μας. Φοβάμαι πως έρχονται άσχημες μέρες...» σχολίασε ο Ανέστης, που καιρό τώρα άκουγε τις φήμες, την ανησυχία που είχε απλωθεί στη χώρα για την απειλή του πολέμου. Ήξερε πως σε τέτοιες περιπτώσεις, πολλές φορές, ο καθένας πρόσθετε και κάτι δικό του στις διαδόσεις που οργιάζαν από στόμα σε στόμα. «Σύρε στην κάμαρή σου κι άλλαξε! Δεν είναι παράκληση, είναι προσταγή! Και μην ξεμυτίσεις απόκεια, ακούς;»

«Ελόγου σου;» ρώτησε, όχι από ενδιαφέρον, από απλή περιέργεια, από χρέος, έτσι, ίσως για να ξεχάσει έστω και για λίγο εκείνη τη δική του προσταγή.

«Πάω στη χώρα. Να μάθω τι γίνεται...» απάντησε και στο πρόσωπό του φαινόταν η αγωνία.

«Να προσέχεις...» ξεστόμισε κι εξέπληξε για ακόμη μια φορά τον εαυτό της.

Εκείνος χαμογέλασε ειρωνικά. «Σωτηρία...» πρόσφερε μαλακά και την έκανε να γυρίσει προς το μέρος του. Είχε γλυκάνει η τελευταία πρότασή της τη φωνή του. Λες; σκέφτηκε. Λες να γλύκανε για να με κάμει τελικά να τον εσυνηθίσω; Λες να είχε δίκιο τελικά η μάνα μου; Κι ο φόβος εκείνος επέστρεψε μέσα της. «Άλλη φορά... όταν πας να μώσεις βοτάνια να κουβαλείς αντάμα και το κοφίνι...»

Κέρκυρα, 1916. Δυο κόσμοι διαφορετικοί
σμίγουν μοιραία, καθώς χιλιάδες Σέρβοι στρατιώτες
και πρόσφυγες καταφθάνουν στο νησί του Ιονίου,
μέσα στη δίνη του Μεγάλου Πολέμου. Μετά
τον Αλβανικό Γολγοθά και την κατάληψη
της χώρας τους, οι αποδεκατισμένοι Σέρβοι
βρίσκουν έναν σωτήριο τόπο για να επουλώσουν
τις αμέτρητες πληγές τους, μα τα βάσανά τους
δεν έχουν τελειωμό, καθώς οι επιδημίες θα πλήξουν
μεγάλο τμήμα των διασωθέντων. Στη σκιά ετούτης
της πρωτοφανούς κατάστασης, ο έρωτας, αν
και φαντάζει περιττή πολυτέλεια, έρχεται δικαιωματικά
στο προσκήνιο και διατρανώνει το μεγαλείο του.

Μια ιστορία αγάπης μεταξύ ενός Σέρβου στρατιώτη, του Ντι-
μίτρι, και μιας Κερκυραίας, της Σωτηρίας, θα γεννηθεί απρό-
σμενα μέσα από τα αποκαϊδια του πολέμου και των κακουχιών.
Εκείνη βιώνει έναν μαρτυρικό γάμο στη σκιά ενός αδίστακτου
άρχοντα του νησιού. Εκείνος, κομμάτι ενός πολεμικού δράματος,
ψάχνει απεγνωσμένα ελπίδα σε τούτον τον τόπο. Ο έρωτάς
τους γεννιέται παράδοξα, γεφυρώνοντας δεσμεύσεις, πατρίδες,
συνθήκες, κόσμους, ενάντια σε όλους και όλα. Μα είναι απο-
φασισμένοι να τον τιμήσουν. Θα τα καταφέρουν;

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-4240-2

9 786180 142402

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΣΗΖ. 26486

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η